

Dyrenes helsevesen

Eivind Liven, red.

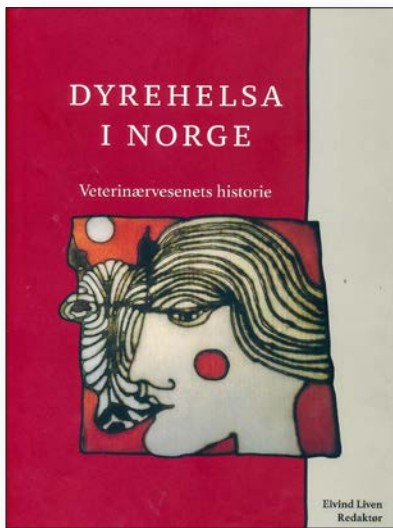
Dyrehelse i Norge: veterinærvesenets historie

Oslo: Kolofon, 2021

485 s.

ISBN 978-82-300-2212-2

Michael 2022; 19: 186–8.

Denne mursteinen av en historiebok omhandler veterinærvesenet i Norge, altså det systemet for ivaretagelse av dyrs helse som tilsvarer helsevesenet for oss mennesker.

Boka har fire deler. Den første, som er skrevet av redaktøren, tidligere veterinærdirektør Eivind Liven, dreier seg da også om organisering, dvs. om hvordan veterinærvesenet har utviklet seg. Del to er skrevet av redaktøren samt seniorrådgiver Knut Sandbu og avdelingssjef Ole Aamodt i Mattilsynet. Her er det landdyrhelse og dyrlegenes tradisjonelle arbeidsfelt i husdyrhold som omtales. Del tre handler om et relativt nytt felt, nemlig fiskehelse, forfattet av Martin Binde, som blant annet har fartstid som fylkesveterinær, og av Ole Aamodt. Siste del er skrevet av Halvor Hektoen, som blant annet har

vært prorektor ved Norges miljø- og biovitenskapelige universitet på Ås, sammen med Martin Binde. Temaet her er også ganske ungt, i det minste som fagområde framme i lyset, nemlig dyrevelferd. Avslutningsvis er det litteraturlister og registre. Gjennom hele boka er det gode illustrasjoner.

Ifølge forordet er hovedhensikten med boka å dokumentere utviklingen av veterinærenes arbeidsfelt og det rammeverket de har hatt for sitt virke. Derfor blir især første del en mer profesjonsintern fortelling. Men fra og med side 147, der annen del begynner, vender teksten seg mot den allment interesserte leser, slike som denne anmelder. Og dette er spennende stoff. Det er gode beskrivelser av dyresykdommer og hva man har gjort mot dem.

Vi hører om den allsidige og dynamiske medisinprofessor Christian Peter Bianco Boeck (1798–1877), som også hadde stilling som universitetslærer i veterinærmedisin. Han arbeidet i hele sin funksjonstid forgjeves med å få etablert en skole for veterinærer, slik at man ikke var avhengig av utlandet, og også kunne drive fagutvikling selv. Norges veterinærhøgskole kom imidlertid først i 1935. Og *Det civile veterinærvesen* ble opprettet i 1890, da husdyrsykdommer for lengst hadde gjort seg gjeldende som et samfunnsproblem.

Fordi hesten fra gammelt av var så viktig i alle deler av nærings- og samfunnslivet, foruten i alt som hadde med landbasert militær aktivitet å gjøre, var den veterinærmedisinen som tok form som fag på 1700-tallet og framover, først og fremst rettet inn mot hestens helse. Men kvegsykdommer var like viktige, og når det oppsto smittsom sykdom, kunne veterinæren bli nødt til å iverksette drastiske tiltak. Det er tankevekkende å lese hvordan f.eks. munn- og klovsyke kunne gjøre nedslaktning og omfattende isolasjonstiltak nødvendig.

Helt siden 1800-tallet har det vært inntatt en radikal holdning overfor husdyrhelse, især for å holde smittsomme sykdommer unna. Dette har gitt resultater. Men fordi forebygging av smitte kan være så inngripende, f.eks. vedrørende import og eksport av dyr, kommer også politiske og næringsmessige interesser inn i bildet. Det er dessuten en glidende overgang til et av vår tids veterinærmedisins andre hovedfelt, næringsmiddelkontrollen. Syke husdyr og humane sykdommer som henger sammen med dyrs helse, er sjelden i Norge. Denne situasjonen er ikke blitt slik av seg selv.

Oppdrettsnæringen i Norge skjøt fart fra 1960- og 1970-årene, likeledes veterinærmedisinens befatning med den. Dyrehelsebokas tredje del er derfor fengslende lesning, både om framveksten av gigantnæringen havbruk og om fiskehelsas rolle i dette. Alt dette er egentlig samtidshistorie, en tid som har gått så fort!

Del fire om dyrehelsevelferd forteller om et annet felt som har en overraskende kort historie. Omsorgen for dyrs velferd skyldes åpenbart endringer i generelle holdninger overfor dyr som skapninger. Kulturelt sett er dyr på en måte kommet nærmere menneskene. Vi skjønner dyr bedre. Og det er vel dessuten enhver dyreholders erfaring at dyr av de fleste slag er lettere

og triveligere å ha med å gjøre, hvis man i større grad betrakter dem som medskapninger og ser på dem som individer.

Savner jeg noe i denne boka? Ja, selv om den allerede har mange sider, skulle jeg gjerne lest mer. Av hensyn til utenforstående lesere hadde det f.eks. vært interessant å få høre enda mer om hvordan en veterinærs hverdag har forandret seg med tiden. Det kunne f.eks. vært mer om den økende betydningen av helsetjeneste for hobbydyr, både for veterinærpraksis og rekruttering til yrket. Forsikringsordninger m.v. kunne også vært nevnt. Dessuten skulle jeg gjerne lært mer om dyrehelseutfordringer ved nyere former for dyrehold, slik som lama, alpakka og hjort. Jakt og viltforvaltning er også oppgaver som har veterinærmedisinske sider. Tenk bare på villreinen på vidda.

Konklusjon: *Dyrehelsa i Norge* er en bok jeg gjerne har i hylla!

Øivind Larsen

oivind.larsen@medisin.uio.no

Øivind Larsen er professor emeritus i medisinsk historie ved Institutt for helse og samfunn, Universitetet i Oslo.